

Diplomový seminář

Architektura

Konzultace

- 1) max. 1 měsíc po zvolení tématu: formulace problému
- 2) po provedeném výzkumu: formově interpretační přístupy
- 3) min. 1 měsíc před odevzdáním práce: nad hotovým textem

Kritéria vědeckosti

Originalita: Mgr., Ph.D.

- výzkum by neměl být opakováním známého, případně by neměl využívat jednoduchých a neadekvátních přístupů k řešení problémů; zabývá se naopak novými či složitějšími badatelskými otázkami, resp. řeší existující problémy novým způsobem.

Význam: Ph.D.

- výzkum by měl přinášet nové impulsy na poli výzkumu, měl by přispět k existujícím vědeckým diskusím, měl by mít podstatný dopad na další výzkum a praxi.

Preciznost: Bc.

- znamená zřetelně formulované metodické a teoretické úsilí, užívání systematického přístupu. Termín obsahuje jak tradiční kvality: jako je pramenná spolehlivost, badatelská platnost, ale rovněž takové kvality jako je: integrita, důslednost argumentu a dodržování etických momentů.

Příprava výzkumu

Památky (vidění)

Literatura (vědění)

Uměleckohistorické pole

Dějiny umění

Badatelské téma: umělecké dílo

Pochopení významu uměleckého díla

Hledání tématu

- **Cíl:** prakticky si vyzkoušet komplexní *analýzu a interpretaci* uměleckého díla, případně malé skupiny uměleckých děl

- **Možnosti tématu:**
 - a) formově interpretační přístupy, komparace, autor díla
 - b) archivní prameny kolem jediného díla
 - c) jedno období ze stavebních dějin díla, autor a objednavatel

- **Model:** brožurka o uměleckém díle pro veřejnost

Téma a problém

- Osobní zájem a vlastní úkol
- Badatelský úkol na pracovišti
- Vědecká (společenská) aktuálnost

TÉMA

- Nalezení nových skutečností na díle
- Nalezení nového materiálu k dílu
- Úvaha a zamyšlení nad dosavadními interpretacemi

STANOVENÍ PROBLÉMU

Stanovení problému

- A) Nově nalezené skutečnosti na památce
 - starší části pod fasádou, zbytky v suterénu nebo pod krovem
- B) Dosud neznámý písemný a plánový materiál
 - archivní materiál, plánové zaměření
- C) Nově zvolený způsob interpretace známých faktů
 - objasnění symboliky (ikonografie), původní funkce
- D) Formální analýza a stylově-historický výklad
 - zařazení do dějin stylu (inspirace jinou významnou stavbou, případně naopak zdroj myšlenky pro významnou pozdější stavbu; rozšíření ideje předního architekta, význam pro lokální či regionální dějiny umění)

Úvod:

- ☐ A) ... Před několika lety byla prováděna oprava farního chrámu. Při té příležitosti byly nalezeny zajímavé kamenické části na vnější straně objektu a v interiéru byly odkryty relikty starší malířské výzdoby. Tyto nové skutečnosti nás vybízejí nejen k úvaze o původním vzhledu stavby, ale též k promýšlení odlišné chronologie objektu než té, která je všeobecně v dosavadní literatuře udávána...

- ☐ B) ... Při hledání materiálu k monografickému zpracování stavebních dějin zámku ve Strážnici jsme našli dosud nezpracovaný konvolut dopisů, stavebních účtů a plánů, vztahujících se k zamýšlené přestavbě zámku po polovině 19. století. Zajímavost a dosavadní neznalost tohoto materiálu posunula akcent našeho výkladu od celkových dějin k důslednější analýze stavu a funkce zámku v období historismu...

- ☐ C) ... Dějiny a autorství valtického zámku se staly tématem již celé řady studií jednak z české strany (V. Richter, Zd. Kudělka, M. Stehlík, Mir. Plaček), jednak studií rakouských historiků (Ant. Wilhelm, H. Lorenz, W-G Rizzi). Zatímco autoři českých prací neměli k dispozici archivní pramenný materiál a jejich úvahy se točily především kolem objasnění stylově-historické struktury zámku (včetně zdůraznění především osoby architekta Domenico Martinelliho jako údajného hlavního tvůrce zámku), rakouští historikové umění se naopak mohli více opřít o archivní rešerše asi nejvýznamnější publikace o valtickém zámku, sepsané Gustavem Wilhelmem za 2. světové války. Přirozeně se nyní po těchto vydaných studiích nabízí otázka, co můžeme ještě dnes přinést nového k poznání dějin valtického zámku? Umělecký historik by se neměl zajímat pouze o stanovení stavebního vývoje a o výčet jeho dat, ale měl by vysvětlit, co vedlo ke vzniku významného uměleckého díla, případně proč byly při jeho realizaci použity zcela určité formální prvky...

 D) ... Kostel sv. Vavřince v Plenkovicích u Kravska patří mezi jednoduché venkovské stavby z období raného středověku, ovšem nejasného stáří a stavebního vývoje. Existují o něm pouze nejobecnější údaje v základní topografické a slovníkové literatuře. Při absenci jakýchkoli pramenných zpráv je třeba vyjít pouze ze sporadických formálních prvků na stavbě a pokusit se začlenit chrámovou stavbu do kontextu drobné lokální církevní architektury na Znojemsku...

Architektonické téma pro diplomovou práci na oboru dějiny umění

- A) Stavebně – historický průzkum jako možné východisko
- B) Umělecká kritika moderní a současné architektury jako možné východisko
- **Uměleckohistorická studie – interpretace, narativní forma jako cíl**

Heuristika „i“ (získávání poznatků)

■ Karl Friedrich von Rumohr: teorie pramene

1. Umělecké dílo - téma
2. Písemné prameny
3. Dosavadní literatura o tématu

■ „Ohledání tématu“:

- Co bylo dosud o tématu napsáno
- Prozkoumání archivních pomůcek
- Prohlídka uměleckého díla (jeho přístupnost)

Heuristika „ii“ (kritika poznatků)

■ Karl Friedrich von Rumohr:

1. Kritika uměleckého díla
2. Kritika pramenů
3. Kritika literatury

■ Kritika:

- vnější – použitelnost pramene, originalita díla
- vnitřní – pravdivost údajů, analýza díla

I. Základní informace

- Obecné poznatky (soupisy, syntézy)
- Stavebně historický průzkum (ano-ne)
 - základní technická zjištění
 - existence pramenů
- Prohlídka uměleckého díla (rozhovor s majitelem, farářem, správcem, apod.)
- Vyhodnocení – první stanovení problému

II. Ohledání

■ I. První prohlídka - popis objektu

- půdorys a zaměření (kontrola, poznámky)
- fotografie (exteriér, interiér, detaily)

■ II. Nové ohledání

- na základě nově nalezených pramenů
- na základě nových zjištění

III. a) Analýza

■ Stavebně technická:

- SHP, vnějšek, vnitřek, nepravidelnosti ve zdivu, půda /klenby, materiál a technika zdiva, jaké stavební periody

■ Stylově historická:

- komparace s podobnými objekty, formy, datace, připsání, představa prostoru
- pozor: úloha x typ x individualita

■ Sémantická:

- za jakých okolností-proč, funkce celku a jeho částí, měnící se „ikonologie“ stavby a vnitřní výzdoby

III. b) Stylová kritika a význam

■ Formální a stylová analýza

- Půdorys /typologie x osobní přínos/
- Fasáda /dobový styl x osobní styl/
- Detaily /vzorníky, ohlas jiných staveb ?!/

■ Struktura

- Vnější: formy formální analýzy
- Vnitřní: rozvržení prvků, sjednocující autorské prvky

■ Materiál - Technika – Funkce

IV. Prameny

- vydané, tištěné
- archivy – průvodce
- inventáře fondů (Vs, RA, Sbírký)
- korespondence, smlouvy a účty
- plány a pozdější zaměření
- historické veduty a fotografie

V. a) Literatura

- Topografie (Wolný, Schwoy, Schaller)
- Vlastivěda moravská, soupisy
- Bibliografie

- Syntézy – dějiny umění
- Dějiny obcí
- Brožurky o zámcích, kostelech

V. b) Literatura

■ Lístkový systém (v počítači):

- seznam literatury k tématu (místo – doba)
- seznam použité literatury (bibliografické údaje, stránky, citace)

Struktura studie „i“

- Úvod (proč a jak si vymezují problém)
 - Kritika literatury
 - Dějiny objektu
 - Popis objektu
-
- Uměleckohistorická analýza: stylová kritika
 - Postavení objektu v dějinách umělce nebo doby
 - Objasnění uměleckohistorického významu
- Závěr (stručně, v čem se odlišujeme od předchozích)

Literatura

Soupisy: základní údaje (je možné zjistit odkud?)

Základní práce: Cerroni – Wolný/Schaller – Vlastivěda/Soupis český

Vlastivědné a monografické práce (Dějiny výtvarného umění, Dějiny baroka, Dějiny města): jsou tam nové prameny a údaje nebo se opakují stejná data ?

Uměleckohistorické studie: stylová a formální analýza, časové zařazení (provedená komparace?), naznačení otevřených otázek.

Vše, co se dosud ví (případně neví) o objektu v literatuře.

Dějiny

Data od nejstarší zmínky o **objektu**:

změny držitelů, požáry – je třeba sledovat především ty údaje, které se blíží možné výstavbě a přestavbě objektu;

průběh samotné výstavby;

stručně: další osudy objektu, opravy.

Všechna relevantní a ověřená data – data, která můžeme použít při výkladu.

Popis

Charakteristika a urbanistická situace

Půdorys a jeho typologie

Vnějšek (hlavní fasáda, ostatní fasády, viditelné detaily starších dob)

Vnitřek (charakteristika prostoru a utváření vnitřních stěn)

Další části (sklepy, půda, krov)

Doprovodný uměleckohistorický materiál (objektivní datace oltářů, křtitelnice - zámecký mobiliář, zvony, sluneční hodiny, apod.)

Popis musí být propojen s charakteristikou!!

Všechna objektivní „stylová“ data (formy, detaily), která později použijeme.

Schéma badatelských úloh

(příprava na zpracování problému)

Památky

Prameny

Umělecké dílo

Vztahy podobností

Genetické vztahy (časová posloupnost)

Dění při vzniku díla

Dějiny

Faktory

Prameny

- ❑ Ověření údajů z literatury; vyhledání původu tradice určitého data; objasnění případně zjištěného omylu
- ❑ Hledáme data z průběhu výstavby.
- ❑ Všímáme si údajů, objasňujících dobový kontext.
- ❑ Dobové texty ke stavbě, výroky současníků (moderní architektura).
- ❑ Prameny jsou zdrojem dvojího použití: **I. dějiny objektu**
II. interpretace objektu

Struktura studie „ii“

- Úvod (proč a jak si vymezují problém)
 - Kritika literatury
 - Dějiny objektu
 - Popis objektu
-
- **Uměleckohistorická analýza: stylová kritika**
 - **Postavení objektu v dějinách umělce nebo doby**
 - **Objasnění uměleckohistorického významu**
- Závěr (stručně, v čem se odlišujeme od předchozích)

Poznámky k přístupům v interpretaci

- Popis uměleckého díla
- Heuristika
- Analýza a komparace
- Rekonstrukce kontextu
- Konstrukce významu

a) Interpretace historické stavby

■ Stavební dějiny objektu

- historické mapy a katastry, veduty

■ Styly a architekti

- projekt a provedení, spoluúčast stavebníka, významné detaily

■ Význam:

- Kupařovice (maison de plaisance)
- Valtice, Slavkov (proměna majitelů=proměna autorů a stylů)
- Dietrichsteinský palác (staré jako základ pro novou výstavbu)

b) Interpretace - zahrada

■ Veduty a plány

- josefínské mapování, katastry, staré plány a veduty

■ Sochy, ohrazení

■ Srovnání s dobovými významnými projekty a koncepcí zahradních architektů

■ Význam – analogie se vzorníky, pokus o vysvětlení na základě dobových modelů

c) Moderní stavba

- **Architektonické pozůstalosti**
 - (Muzeum města Brna, Národní technické muzeum Praha)
- **Dobové časopisy**
 - úloha-zadání, plány, půdorysy, neprovedené variantní projekty)
- **Analýza architektonického zaměření**
 - konstrukce, materiálnost/emocionalita, funkce, organické či skulpturální zaměření, symbolizace
- **Prostorová, případně časová koncepce**
- **Význam (postavení v díle architekta, forma a funkce)**

d) Interpretace uměleckého díla

■ Dějiny a struktura zakázky

- Objednavatel, „decorum“, přípravné kresby a ricorda

■ Umělecká forma

- Malíř, sochař, abalýza a srovnání formálních motivů

■ Ikonografie

- emblematika, narativní struktura díla

■ Ikonologie – „vnitřní význam“ a funkce

e) Architekt/Umělec

- Životopis (stručně)
- Soupis díla rozdělený podle funkcí a času
- Nejvyšší kvalita práce

- Charakteristické rysy díla (vnitřní struktura)
- Srovnání s dalšími staviteli a úlohami
- Odlišení osobního stylu x dobového stylu

Závěrečná formální úprava

- Základní rozvržení práce (přehledné rozvržení kapitol, odstavce jako drobné subkapitoly)
- Poznámky
- Citování pramenů a literatury
- Obrazová příloha
- Vložení do informačního systému MU

Struktura vytištěné práce

Předmluva (*může být osobně laděná, zmiňuje řešený problém v obecné rovině, naznačuje rozdělení práce, poděkování*)

Obsah

Textová část (*rozdělení do kapitol: úvod, stať, závěr*)

(Exkurz) Textové přílohy

Prameny a literatura, obrazové přílohy

!! Pozor na !!

🔴 Odstavce:

jsou něco jako „podkapitoly“, tj. dají se formálně rozdělit na „úvod-stať-závěr“; vyznačují vždy nové sřetězení myšlenek – při četbě klesáme hlasem a krátce se odmlčíme.

🔴 Citace pramenného či cizího textu:

nejlépe ve formě odstavce – nejvýše jediného (zvýrazněného *kurzívou*).

Poznámky

■ Pod čarou nebo na konci textu:

- odkaz na prameny, archivy, jiná díla, aj. - citace cizích názorů, odkaz na literaturu;
- odbočka, která by jinak mohla znejasnit text.

■ Používají se zkratky:

- slovní: Srov. - Např. – Tamtéž, s. 243.
- MZA Brno (Moravský zemský archiv);
- u citací: naše pozn. č. 9; op. cit.; art. cit.; l. c.

Jaké poznámky ?

- Množství rozsáhlých poznámek (např. Pavel Preiss, Lubomír Slavíček) - snaha po co nejobektivnějším textu – každý argument je možné sledovat a přesně následovat text.
- Málo stručných poznámek, zejména pramenných (Georges Duby, Josef Válka) – úsilí ukázat vlastní pohled, snaha po literárně čtivý text.
- Dlouhé poznámky ve formě exkurzů, kritiky cizích názorů, polemiky apod.

Citace pramenů

■ Prameny archivní, netištěné

MZA Brno, RA Berchtoldů, G 138; karton 9, inv.č. 139: opis závěti Amanta Antonína Petřvaldského z roku 1731.

Moravská galerie Brno, inv.č. Z 2805; Neznámý autor, Portrét sochaře; olej na plátně, 90 x 75 cm, nesign.

■ Dobové tisky, noviny, letáky

■ Prameny tištěné, vydané

Ignaz Chambrez, Nachlass eines mährischen Künstlers zur Belehrung seiner Söhne. In: Christian d'Elvert, Schriften der hist.-stat. Sektion der mähr.-österr. Gesellschaft etc. 9, 1856, s. 361-410.

Citace literatury

■ Monografie:

Justus Schmidt, *Die alte Universität in Wien und ihr Erbauer Jean Nicolas Jadot*. Wien 1929.

■ Článek v periodiku:

Jiří Kroupa, Tři návraty k Rumohrovi. *Umění*, XLVIII, 2000, s. 3-21.

■ Článek ve sborníku:

Jiří Kroupa, Palazzo in villa, memoria a bellaria. Poznámky k sémantice architektonické úlohy v baroku. In: Jiří Kroupa (ed.), *Ars naturam adiuvans. Sborník k poctě prof. PhDr. Miloše Stehlíka*. Brno 2003, str. 117-132.

První strana

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Architektonické dílo Františka Antonína Grimma

Diplomová práce

Jiří Kroupa

Brno 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci napsal/a samostatně a použil/a přitom pouze ty prameny a literaturu, které jsou uváděné v textu.